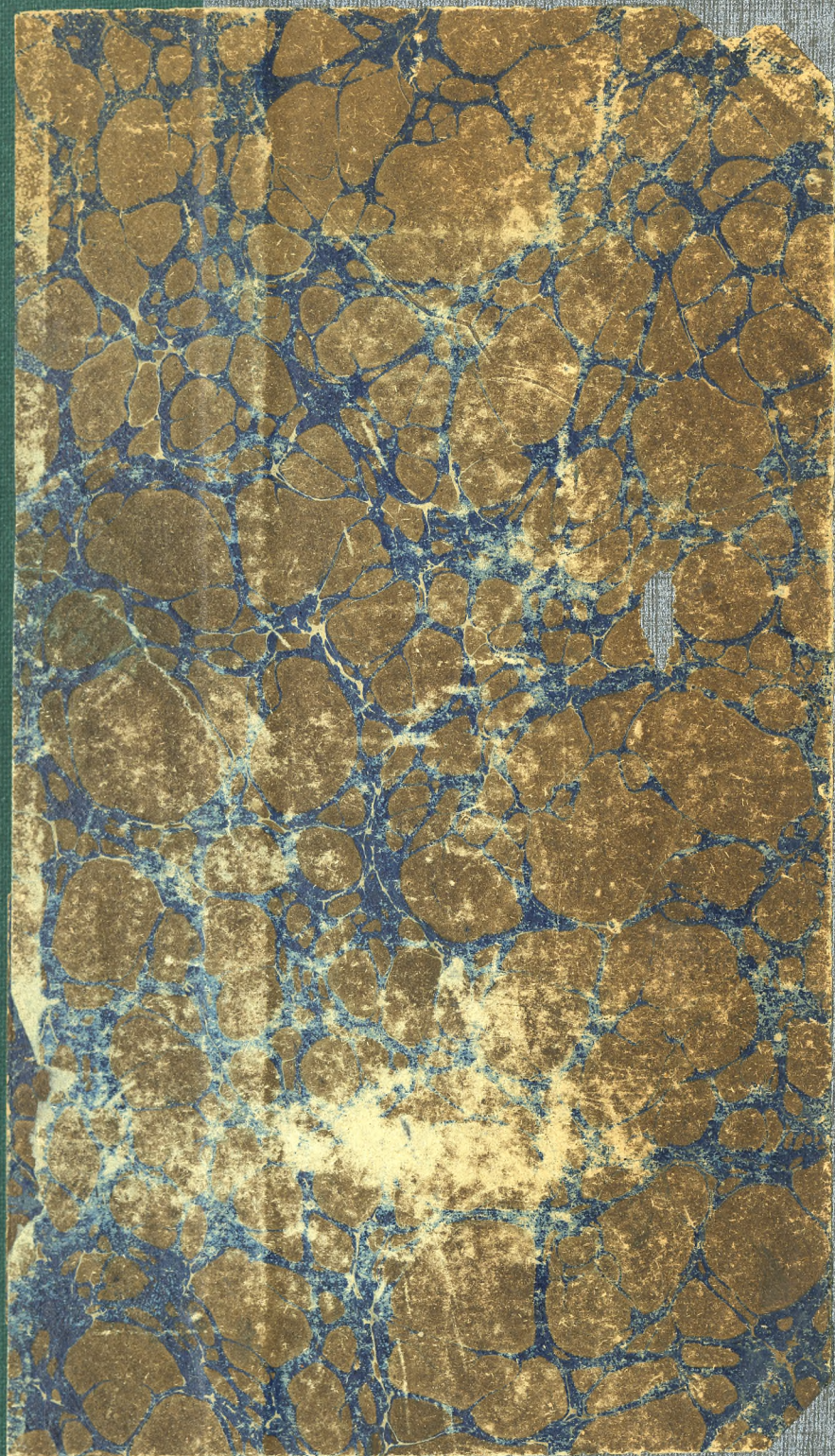


Politikai
röpiratok.

158.



158

1407

MIT VÁRHATUNK
AZ
IPAROS KÉPVISELŐTŐL?

IRTA:

EGY SZÖVETSÉGTÁRS.



4.

PEST,
NYOMATOTT A CORVINA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1872

1000 DE BELLAS 1791

Hazánk nagy átalakulások kezdetén van. Eddig Magyarországot kizárólag földmives országnak tekintették. Nemzetünk zömét a földmives osztály képezi ugyan most is, de az ez év folyamában Pesten tartott országos iparos gyűlés megmutatta, hogy e nemzetben az iparos osztály már jelentékeny részt képez. Ez az osztály, évről-évre, sőt mondhatnók napról-napra nő és szaporodik. Hiába a kor előrehaladásával, a művelődés terjedésével, az ipari szükségletek nagyobb mérvet öltenek, és ezek megteremtik az ipart, szaporítják az iparosok számát, s nap nap után több polgárnak nyujtanak foglalatosságot, keresetet és jóllétet.

Azon ország, melynek lakossága a kor ezen irányzatát meg nem érti, s mely eme áramlatnak ellent áll, önmagát gyengíti; példa erre az egész Kelet, aztán Oroszország, Törökország és Spanyolország melyek nagyban és egészben véve mindannyian még ma is tulnyomólag a mezőgazdaság emelésében keresik előmenetelüket. Mig ellenben azon ország, mely az ipar fejlődését készséggel előmozdítja, mihamar művelt, hatalmas, gazdag és jóllétnek örvendő állammá lesz. Példa erre nézve főleg a svájci és amerikai köztársaság, Belgium, Poroszország és Anglia.

A ki ezen államok művelődési történelmét figyelemre méltatja, be fogja ősmerni, hogy mindenütt az ipar adta azon éltető erőt, mely egészséges társadalmi viszonyokat,

művelt és vagyonos polgárokat s erőteljes nemzetet teremtet.

Hazánk most van azon a ponton, midőn iparától már ezt elvárhatja. A magyar ipar serdülni kezd; úgy az állami mint a társadalmi téren, anyagiakban és szellemiekben egyaránt ép oly tekintélyre és befolyásra van hivatva az ipar mint a mezőgazdaság, a melyben eddig nemzetünk kizárólag élt. Ha iparunkat nem emancipáljuk, ha az még jövőre is oly mostoha sorsban fog részesülni mint eddig történt, ha azt még továbbra is kiskoruságra kárhoztatjuk: akkor a magyar nemzet a földhöz ragadt szegénységből aligha kibontakozhatik valaha.

Hogy az ipar mostoha helyzetben van, ezt mindnyájan érezzük; de világos tanuságot tesz erről már maga azon egy körülmény is, hogy a mult országgyűlésen, melynek az volt legnevezetesebb feladata, hogy jó ipartörvényt alkosson, az iparos érdekeknek alig volt egyetlen egy gyakorlatilag is szakavatott szószólójuk. Nem csoda, ha ily helyzetben és ily képviselet mellett oly ipartörvény lett életbeléptetve, mely nagy mértékben hiányos, s ezen törvény általában nem elégitette ki azokat, a kiknek érdekében hozatott. A társadalmi élet ezer meg ezer ágazatai között alig találkozik olyan, mely az ipart többé kevésbé, közvetve vagy közvetlenül nem érinti. Egy törvényhozó testület sem leendő tehát képes feladatának megfelelni, ha abban oly férfiak nincsenek, kik az élet ezen különböző ágazatainál szükségelt ipari szakismereteket el nem sajátították. Az ily ipari szakismeretekre a törvényhozásban sokkal nagyobb szükség van, mint az elavult prokatori tudományokra; és senki sem tagadhatja, hogy csak örvendetes jelenségnek lehet tekinteni azt, hogy az iparos szövetség feladataul tűzte, odahatni, miszerint az iparos érdekeknek a törvényhozásban méltó képviseltetést szerezzen. Ily képviselet nélkül hatalmas ipart teremteni nem lehet,

s ipar nélkül az egész ország gyarmati szerepre marad kárhoztatva. Az iparos képviselő mellett minden más érdek és ismeret a törvényhozásban elegendőleg képviselve lehet.

A parlament az összes állami érdekek küzdtere. De midőn abban csak a szűk látókörű mezőgazda és a milliókkal dobálódzó speculans versenyeznek egymással, nem lehet remélni, hogy az egészséges és igazságos érdekek diadalra jussanak. A törvényhozó testületben képviselve kell lenni az iparnak is, mert az érdek képviselő csak így lesz teljes, csak így lesz összhangzatos.

De ha e szükség fennáll, és azt hiszem ezt nem vonhatja kétségbe senki, akkor azon kérdés merül fel, hogy hol választassanak meg iparosok, vagy az ipari érdekek képviselői? Az világos, hogy iparos szakismeretekkel bíró férfiakat, kitünőbb iparosokat csak oly helyeken lehet megválasztani, a hol az iparos osztály túlsúlyban van és döntő befolyást gyakorolhat.

Ily helyek főleg; a fővároson kívül, a nagyobb városok, minők: Pozsony, Soprony, Kassa, Miskolcz, Kolozsvár, Temesvár, Gyöngyös, H. M.-Vásárhely, Marosvásárhely, Veszprém, Arad stb. Ezen városokban az iparos osztály van többségben s jelöltjeit megválaszthatja; mi ha megtörténnék, ezzel még a politikai pártalakulás érintetlen maradna.

Hiába mondják némelyek, hogy az iparérdekeket nem kell képviselni, mert ez által az iparosok magok ellen egyesítenék a nem iparos osztályokat. Ebben nagy tévedés van. A földmivelők, kereskedők s az államnak többi polgárai csak örülhetnek, ha a hazai ipar emelkedik, mert mint Bastiat és mások kimutatták, a gazdasági élet egyes osztályai között nincs érdekellentét; egyik emelkedése a másiknak is előnyére, hasznára szolgál. Ha tehát az iparosok arról gondoskodnak, hogy az iparérdekeket a legfőbb helyen, a törvényhozásban méltón képviseltessék, ezzel az egész országnak, az összes polgároknak előnyére

cselekedeznek. Ha ellenben saját érdekeik képviseltetéséről megfelelkeznek, csak azt segítik elő, hogy az országban egészségtelen pártalakulás támad, hogy a pártok nem célok, hanem üres szavak, politikai dogmák és testetlen elvek szerint csoportosulnak, melyek fanatizmust, ellenségeskedést szülnek és a gyűlölségig fokozódó pártszenvedélyre vezetnek.

Az iparos érdekek képviseltetésének szükségét élénken érzi mindenki az országban. Ha azt akarjuk, hogy ez megvalósuljon, akkor az iparosoknak össze kell tartaniok, a politikai pártszenvedély szította ellenségeskedést fel kell adniok, egymás iránt előzékenységgel és önmegtagadással kell viseltetniök.

Bakay Nándor, az iparos gyűlés egyik legkiválóbb tagja, határozottan kijelölte azon módozatot, mely szerint a képviselőválasztásokra az iparosok befolyhatnak a nélkül, hogy akár saját egyéni politikai meggyőződésükkel ellentétbe jönnének, akár az ipar érdekeit feladni kényszerüljenek.

A ki egy iparos kerületet képviselni akar, annak az iparérdekeket felébe kell helyezni minden más, és nevezetesen a közjogi kérdéseknek is; az ily képviselőnek, mindig aszerint kell állást foglalnia, a mint azt a nemzeti ipar érdekei megkívánják.

De hogyha egy iparos a törvényhozási nagy feladatokra vállalkozni elegendő erőt és képességet érez magában, akkor választói megkívánhatják mindazon tulajdonokat, melyeket „törvényhozói hivatásnak” nevezhetünk, s mik nélkül a jelölt illetéktelenül foglalna helyet az országgyűlésen.

E tulajdonok röviden a következők :

a) a jelölt birjon oly általános műveltséggel, hogy a főbb kérdésekben magának egyéni meggyőződést képezhessen s ne legyen mamebuk, ki csak parancsszó szerint adja szavazatát egyik vagy másik pártnak. Neki elegendő

ismeretekkel kell birnia arra nézve, hogy minden felmerülő kérdést alaposan tanulmányozni és megérteni képes legyen, hogy törvényt ne csak szavazatával hanem eszméssel és munkával is alkotni képes legyen.

A második főtulajdonság, melyet az ily iparos képviselőtől elvárni lehet, hogy ő vagy kiváló elméleti, vagy gyakorlati iparos szakismeretekkel birjon. Nem szükséges hogy az illető iparos legyen; lehet író, technikus kereskedő vagy bármely oly pályán, melyen realis ismereteket szerezhetett. De ha mint iparos jelöltetik ki, akkor azt hiszem, előbbi tulajdonságok mellett még előnyt adhatnak neki a választók azon esetben, ha saját iparában érdemeket, sikert bir felmutatni. Mert az oly iparos, ki akár egy új iparágat becsületes munkásságával megteremteni képes volt, akár egy már létező fejlesztésében kitünő eredményt felmutathat, még inkább garantiát nyújt az iránt, hogy a hazai ipart általánosságban is képes lesz előmozdítani.

Az előbb említett tulajdonságok az iparos képviselőben multhatlanul megkivántatnak, mert mint az iparos szövetség programja is mutatja: a törvényhozó testületre nagy és nehéz feladatok várnak.

Ily feladat mindenekelőtt az iparos szakoktatás erélyes előbbrevitele. E téren ez ideig vajmi kevés történt. Az alsóbb és a magasabb iparosszakoktatás ügyét még csak ezután kell megteremteni. Nagyobb iparos városokban állami iparintézeteket kell felállítani, a szükséges segédintézetekkel: minők a rajztermek, szerszám-, gép-, mintagyűjtemények stb. A fővárosban pedig legalább egy oly nagy tanintézetet kell létrehozni, melybe a legmagasabb ipari szakismereteket bármely iparágra nézve meg lehessen szerezni. E feladat szükségképen maga után vonja az egyetemnek modern realis irányu reformját, melyre szintén époly égető szükség van, mint az alsóbb oktatásügy fejlesztésére.

Egy másik nagy feladat azon akadályok elhárításában rejlik, melyek a hazai ipar fejlődését gátolják. Ilyen mindenekelőtt a jelen vámrendszer, aztán az országnak pénzügyi függeteg helyzete Bécestől, a súlyos vasuti politika és a monopolumok és indirect adók rendszere.

A vámpolitikát illetőleg röviden csak azt jegyezzük meg, hogy az érvényben levő vámrendszer úgy pénzügyileg mint közgazdaságilag s főleg az ipar szempontjából rendkívül káros az országra nézve. Az egységes osztrák magyar vámterületen a magyar ipar sokkal mostohább helyzetben van, mint az osztrák, mely előnyösebb munka és tőkeviszonyokkal dolgozik. A tapasztalás be is bizonyította, hogy sem gyár-, sem kézműiparunk nem képes a külfölddel versenyt kiállani; főleg azért, mert a gyártáshoz a külföldről szükségelt árukat itt az osztrák határon levő vám által tetemesen megdrágulva kapjuk, míg a külföldi kész iparcikkek a magyar határon megvámolatlan jönnek az országba. Ezen vámviszonyok a kézműiparra még súlyosabbak. Szerszámokat, segédszereket, nyers anyagokat avagy félgyártmányokat a külföldről csak a magas vám és a bécsi kizárólagos közvetítés által megdrágítva vehetnek iparosaink, ellenben a magyar határon vámmentesen hozatnak be oly iparcikkek, melyek külföldön géppel gyártatnak s itt benn még fáradságos kézi munkával készíttetnek. Hogy ne nyomná tehát el a lajántuli ipar Magyarország iparát?

De a jelen vámpolitika pénzügyileg és igen káros. Más államoknak a vámból száz milliora és azon felül menő bevételük van. Magyarországnak ellenben a vámból igen jelentéktelen jövedelme van s ezen csekély jövedelem is a közös költségekbe számítatik be.

A jelen vámrendszert tehát lényegesen át kell alakítani. Oly vámpolitikát kell követni, minőt a hazai ipar érdekei megkívánnak, ezt pedig csak vámterületünk önál-

lővá tételével érhetjük el mire nézve az 1867 XVI t. cz. XXII. §-ában foglalt határozat a békés törvényhozási reform lehetőségét megadja.

Egy másik lényeges követelmény, hogy hazánk bank és hitelügye tétessék függetlenné s alkottassék egészséges alapon nyugvó magyar nemzeti bankrendszer. E követelményt a mult országgyűlésen is több ízben felhozták, de láttuk, hogy annak megvalósítása nem sikerült. E feladat megoldásánál főleg két követelmény áll elő, az egyik, hogy a törvényhozás irányadó tagjai az osztrák nemzeti bankkal ne álljanak érdek solidaritásban, vagy attól ne legyenek üzletviszonyuknál fogva függeteg helyzetben, mert a nemzeti érdek felett csak ekkor ítéhetnek elfogulatlanul; a másik követelmény, hogy ismerjék a fővárosi és más nagyobb városi forgalmi viszonyokat, mivel csak ekkor ítélik meg azt, hogy a megoldási módok közül egyik vagy másik minő befolyással lesz a hazai iparra és kereskedelemre; csak ekkor lesznek képesek az átmenetelt a független bankra úgy megvalósítani, hogy nagyobb szerű válság ne következék be, és csak ekkor lesznek képesek a pénzügyi zavarokat elhárítani. Ha a bankkérdés színrehozatalánál és megoldásánál e kettős feltétel a törvényhozásban feltalálható lesz, akkor aztán akár az egy akár a több jegybankrendszert előnyösen keresztül lehet vinni, máskülönben úgy az állambank mint a bankszabadság életbeléptetésével, meglehet, több kárt mint hasznot tehetne a törvényhozó.

Nagy feladat vár továbbá az iparos képviselőre a vasuti politika terén. Az építésben oly rendszert kell behozni, mely az államnak aránylag legkisebb terhelésével jár és a hazai iparnak lehető nagy előnyöket biztosít. A vasuti üzletben pedig lehetőleg a szállítási díjak leszállítására kell törekedni, úgy a személyforgalomban, mint az áruszállításnál.

Még nagyobb és nehezebb azon feladat, melyet az országos iparos szövetség az adóreformok tekintetében követelmény gyanánt kimondott: gyökeres adóreformot, a monopoliumok és indirect fogyasztási adóknak fokozatos mellőzésével s oly adórendszert kell életbe léptetni, mely az önmegadóztatást juttatja érvényre, hogy a tiszta jövedelem mindennemű vagyonértéke után egyenletessen megadóztassék és a kezelési költségek lehetőleg leszállitassanak. E feladat megoldására az iparos képviselőnek pénzügyi szakismeretekkel is kell birni.

De talán minden feladatok között legközvetlenebbül és leginkább érdekli iparosainkat a hadi felszerelések kérdése. Általános a panasz, hogy a kormány előbbeni intézkedése e tekintetben hibás volt; a hadi felszerelések külföldieknek adattak hosszabb időre; a magyar ipar ki lett játszva. Jelenleg e tárgyban egy enquête tartatik Bécsben, melynek feladata mindkét államérdekeinek megfelelő intézkedéseket előkészíteni. Az iparos képviselők feladata leendő aztán első sorban oda hatni, hogy a mennyiben a kormány netán ki nem elégítő intézkedéseket venne foganatba, azok helyébe olyanok léptessenek, a melyek úgy a kincstárra, mint a hazai iparos osztályra nézve a legelőnyösebbek.

Kivánatos e tekintetben főleg az — mint a nemzetgazdasági kongresszuson is hangoztatva lett, hogy addig is, míg a közös hadsereg fennáll, annak szükségletei oly arányban a magyar ipar által fedeztessenek, a mily arányban Magyarország a hadsereg fenntartásához járul. A honvédség szükségletei pedig magától érthetőleg egészen a magyar ipar által fedezendőek.

Az országos magyar iparos szövetségnek e tekintetben igen szép feladata leendő. Ő van arra hivatva, s mondhatnók, ő azon egyedüli közeg, mely kieszközölheti, hogy a hazai iparosok minden igényeknek megfelelő megrendelések teljesítésére képesítve lépjenek fel.

És e szövetség van hivatva arra is, hogy a megosztást az ország minden iparosainak és iparos vidékeinek méltányos tekintetbe vételével akként eszközöltesse, hogy a concurrentialis surlódások lehetőleg elkerültesse és a kiosztás igazságosan történjék; de végre hivatva van arra is, hogy a szövetségben rejlő morális erőt, a verseny feltételek pontos megtartására irányozza s így a magyar ipar tekintélyét e részben is gyarapítsa.

Mindezen és még más országos iparügyekben, melyek közül csak a kis iparnak a nagy iparral versenyre képesítéséts jó társulati törvények alkotását említjük, nagyon megkívátnak az iparos szakismeretek. S egy megválasztott ilyen ismeretekkel bíró képviselő nagyon sokat tehet az ipar országos érdekek előmozdítására: és ezt megtenni ismerje is kötelességeül. De talán nem kevesbé eredménydusan működhetik az ily iparos képviselő a specialis helyiérdekek fejlesztésénél? A képviselőnek van legtöbb alkalma kimutatni, hogy szíven hordja az ipar érdekeit. Ő van arra hivatva, hogy elérálljon minden oly mozgalmaknak, mely új iparintézmények megvalósítását, korszerű s az ipar előre vitelére szolgáló eszmék megtestesítését czélozza.

Különösen hivatva van jelenleg odahatni, hogy az ipartörvény életbe léptetésénél felmerülő nehézségek és akadályok leküzdessenek és elháríttassanak. Aztán ő van leginkább abban a helyzetben, hogy az iparosoknak minden magasabb országos ügyekről felvilágosítást és tanácsot adjon. Segélyükre lehet különösena hitelegyletek és intézetek alakításánál, ipar segélyező és betegápoló egyletek létrehozatalánál, közös raktározási, nyersanyag beszerzési társulatok vagy intézetek felállításánál stb.

Egy szóval a jó iparos képviselő mind az országos mind a helyi iparos kérdésekben igen sokat tehet az egyes iparosok javára s az iparfelvirágoztatására; ő ugyszólván

irányadó befolyással lehet valamely vidék iparának emelésére.

Angliában és más országokban tapasztalni lehetett, hogy azon városok, melyeknek a törvényhozásban érélyes és befolyásos képviselőik voltak, az iparnak ugyszólván localis centrumaivá lettek. Magyarországon is azon városok válhatnak leghamarább az ipar gyu-p o n t j a i r a, a melyek a természeti előfeléltételeket birják és szakavatott és buzgó képviselőt küldenek a törvényhozásba. Azon ellenvetést senki sem teheti, hogy a parlamentáris kormányforma, nem kíván localis érdek képviseletet; és utasítást. Jól tudjuk mi ezt mindnyájan. De a modern alkotmányforma legkevésbé sem zárja ki azt, hogy a képviselő és választó polgárok között oly viszony ne létesüljön, melynélfogva a választott gondját és figyelmét az országos érdekek mellett egyuttal a vidéki érdekekre is ki ne terjessze.

Végül még egy pontot kell különösen kiemelni. Ez a most életbe léptetett i p a r t ö r v é n y. Általános a panasz, hogy ennek számos czikkei, de főleg az első, mely az iparjog gyakorlatáról szól, sehogy sem illik a mi viszonyaink közé; ezen tehát mielőbb változtatást kellene tenni. Az iparos képviselők feladata leendő oda hatni, hogy a törvény e hiánya kijavitassék s hogy az iparjog gyakorlata akként szabályoztassék, hogy se a kor kívánta szabadverseny elvével ellentétbe ne jöjjön, sem a meglevő, de a törvény által csak fokozatosan átalakítandó állapotokra kiméretlenül ne nehezédjék.

Mind ennek keresztülvitelét iparosaink csak a törvényhozástól várhatják. Ha a jövő országgyűlésen a nemzeti ipar ismét oly mostohán lesz képviselve mint a mult országgyűlésen volt, akkor ismét három év egészen elvesz a nemzeti iparra nézve már pedig korunkban a veszteglés maga egyértelmű a visszamenetellel. Minthogy pedig a képviselő választástól már csak pár hét választ el: vegyék

iparosaink komolyan az országos iparos szövetség programját; egyesüljenek az iparos szövetségben, és válasszanak képviselőül oly férfit a kiből bizodalomuk van az iránt, hogy a haza minden egyes iparosának ugy a törvényhozásban, mint a gyakorlati életben hasznára leend.

Vegyük emlékezetbe az országos iparos gyülekezet alkalmával oly lelkes viszhangra talált eme szavakat:

„A közelgő országgyűlési választások küszöbén egy megtörhetlen egészszé kell fornunk, s egyesített szavazatunk hatalmával oly férfiakat kell képviselőinkké és érdekeink szószólóivá választanunk, a kik hazai ipar és közjólét zászlaja alá esküdve, semmi áron el nem tántorodnak életük céljára avatott hitvallásuktól, hogy a h a z a i i p a r t é s i p a r o s z t á l y t n a g y g y á. m ü v e l t t é é s e r ő s s é, s e z á l t a l h a z á n k a t h a t a l m a s s á é s b o l d o g g á t e g y é k.”

DE BALLAGI GEZA

